

Центр «Нова Європа»
Київ

«Нова Європа» цікавиться: АНАЛІТИЧНИЙ КОМЕНТАР

 <http://neweurope.org.ua/>
 info@neweurope.org.ua

 <https://www.facebook.com/NECUkraine/>
 https://twitter.com/NEC_Ukraine

Центр «Нова Європа», 2020

МІЖНАРОДНИЙ
ФОНД
ВІДРОДЖЕННЯ

ЯК ОБМЕЖЕННЯ НА ВИЇЗД УКРАЇНСЬКИХ СЕЗОННИХ ПРАЦІВНИКІВ ВПЛИНУТЬ НА ВІДНОСИНИ УКРАЇНИ З ІНШИМИ КРАЇНАМИ ТА НА ЇХНЮ ЕКОНОМІКУ?

Публікація видана в межах Ініціативи з розвитку аналітичних центрів в Україні, яку виконує Міжнародний фонд «Відродження» у партнерстві з Ініціативою відкритого суспільства для Європи (OSIFE) за фінансової підтримки Посольства Швеції в Україні.

Думки та позиції викладені у цій публікації є позицією автора та не обов'язково відображають позицію Посольства Швеції в Україні, Міжнародного фонду «Відродження» та Ініціативи відкритого суспільства для Європи (OSIFE).

Українські сезонні працівники затребувані в Польщі, Чехії, Німеччині, Італії та країнах Балтії. Через COVID-19 Україна ввела обмеження права виїзду за кордон для трудових мігрантів, які тепер змушені залишитись в країні і мають вирішувати проблеми з працевлаштуванням. Водночас країни, де зазвичай працюють українці, відчують брак сезонних працівників з України. Як інші країни сприймають українську політику щодо обмежень виїзду за кордон? Як країни, де раніше працювали українці, компенсують дефіцит працівників сільського господарства? Наш Центр у рамках традиційної рубрики «Нова Європа цікавиться...» звернувся до експертів із запитанням: «Як обмеження на виїзд українських сезонних працівників вплинуть на відносини України з іншими країнами та на їхню економіку?»

ВОЙЦЕК КОНОНЧУК,

Центр Східних досліджень, заступник директора

Більшість українських мігрантів не покинули меж Польщі. За перший місяць пандемії 175 тис. українців повернулися в Україну і орієнтовно 800 тис. – 1 мільйон українців залишилися на місцевому ринку праці. На початку квітня польський уряд ухвалив нові норми, які дозволяють іноземним мігрантам легально перебувати в країні ще місяць після закінчення кризи COVID-19. Це означає, що документи про реєстрацію за місцем проживання і дозволи на роботу для всіх іноземців автоматично подовжуються, що є дуже хорошим рішенням, схвалення якого у Польщі вітається. У питанні роботи українців та інших іноземних мігрантів, ми маємо усвідомлювати, що пандемія, швидше за все, матиме сильний вплив на польську економіку. Історично найнижчий рівень безробіття (2,9 відсотка у січні 2020 року) збільшиться щонайменше втричі протягом наступних кількох місяців. Це вдарить як по поляках, так і по іноземцях, які працюють у Польщі. Останні опитування свідчать, що 51 відсоток українців вважає за краще залишитися в польській державі. Водночас швидке зростання рівня безробіття призведе до скорочення кількості іноземних мігрантів. Менше робочих місць означає менше робочих місць для всіх. Але все залежить від масштабів неминучого спаду. Деякі наслідки вже очевидні як для польської, так і для української економіки. Пандемія, безсумнівно,

покладе край тридцятирічному періоду постійного зростання ВВП у Польщі. Для України зменшення кількості робітників, які працюють за кордоном, означає скорочення обсягу грошових переказів (у 2018 році цей показник склав 14 мільярдів доларів; п'яту частину цієї суми переказують додому українці, які працюють у Польщі).

Як обмеження на виїзд українських сезонних працівників вплинуть на відносини України з іншими країнами та на їхню економіку?

МАРІЯ ПЕХОВСЬКА,

аналітик з питань України, Польський інститут міжнародних справ (PISM)

МАЧЕЙ ЗАНЕВИЧ,

аналітик з питань України, Польський інститут міжнародних справ (PISM)

За оцінками, у Польщі працює від одного до двох мільйонів українців. Їх присутність сприймається позитивно, особливо з економічної точки зору – внесок усіх мігрантів з України у зростання ВВП Польщі становить близько 11%. Сезонні працівники становлять більшість українців, які працюють у Польщі. Вони найчастіше знаходять роботу в сільському господарстві та переробці овочів та фруктів. Коронавірусна епідемія зупинила цьогорічний приїзд сезонних працівників з України. Це виклик для польської економіки, яка страждає від дефіциту робочої сили, особливо в сільському господарстві. Однак обмеження щодо сезонних працівників не вплине на двосторонні відносини. Дозвіл на тимчасове проживання іноземців у Польщі було продовжено на строк до 30 днів після закінчення епідемії. Це сприяє продовженню перебування працівників і заохочуватиме їх залишатися в Польщі. Важливим є також рішення Європейської Комісії про виключення сезонних сільськогосподарських працівників із заборони на в'їзд до ЄС. Однак багато чого залежатиме від розвитку пандемії в Україні та позиції української влади з цього питання.

ДАВІД СТУЛІК,

старший аналітик,

Центр безпекової політики Європейські Цінності

ҐВЕНДОЛІН ЗАСЕ,

директорка Центру східноєвропейських
і міжнародних студій (ZOIS)

Обмеження на поїздки для українських сезонних працівників взагалі не матиме прямого впливу на чесько-українські відносини як такі. Навіть на рівні реакції в медіа, наразі майже немає новин, в яких йшлося б про Україну. Можливо, єдиним винятком були пожежі в Чорнобильській зоні. Однак економіка Чехії, зокрема такі галузі, як сільське господарство або лісове господарство, вже сильно постраждали від цих обмежень, адже робочий сезон розпочався. Чеські фермери потребують додаткової робочої сили, якої наразі в країні бракує. Зазвичай цей дефіцит компенсувався завдяки іноземцям, більшість з яких приїздила саме з України. Вже лунають повідомлення про те, що урожай деяких продуктів раннього сезону може бути не зібраний через те, що немає людей, які б працювали на цих роботах. Схожу ситуацію можна спостерігати і в лісовому господарстві. Через недавні посухи та катастрофічне розповсюдження по всій країні короїда, величезні масиви деревини потребують лісозаготівлі та утилізації. Знову ж таки, більшість цих робіт мали провести українські робітники, яких зараз бракує. У результаті вирубка лісів може набути непередбачуваних масштабів.

Німеччина – як і багато країн ЄС – стоїть перед дилемою: її сільськогосподарський сектор та харчова промисловість залежать від приблизно 300 000 сезонних робітників щороку, переважно з Польщі, Румунії, України та Південно-Східної Європи. Країна наразі має зіставити обмежувальні заходи, спрямовані на стримування COVID-19, з необхідністю прийняти велику кількість сезонних працівників, які в'їжджають та виїжджають з Німеччини в період збору врожаю. Європейська Комісія закликала залишити кордони відкритими для цієї життєво важливої робочої сили. Після первинної заборони на переміщення сезонних робітників на початку квітня влада Німеччини знайшла компромісне рішення. Зараз влада дозволяє в'їзд до Німеччини до 40 000 сезонних працівників щомісяця за умови дотримання довгого переліку правил пересування, проживання та гігієни (багато з яких виявляються неможливими для виконання). Українська політика щодо сезонних працівників матиме поміркований вплив на українсько-німецькі відносини. Німеччина залишається однією з найактивніших країн ЄС у питаннях двосторонньої допомоги Україні. Обмеження на сезонну працю впливають, передусім, на самих працівників та їхні сім'ї, які залежать від цих доходів і грошових переказів. Реінтеграція сезонних робітників та велика кількість мігрантів, що повертаються, стануть однією з найбільших соціально-економічних проблем України під час неминучого економічного спаду.